

Zwangerschap en arbeid in de GGZ: een overzicht

Iedere werknemer heeft recht op een veilige en gezonde werkplek. Daarnaast gelden voor de zwangere werknemster en voor de werknemster die borstvoeding geeft/kolft aanvullende maatregelen. De informatie is bedoeld voor werknemsters die zwanger zijn en de werknemsters die borstvoeding geven/kolven en dit hebben gemeld aan de werkgever.

Werkingsfeer:

- ✓ de werknemster is zwanger en heeft dit gemeld aan de werkgever;
- ✓ de werknemster geeft borstvoeding/kolft en heeft dit gemeld aan de werkgever.

Algemeen

Deze pagina beschrijft welke maatregelen aanvullend op de reguliere maatregelen getroffen kunnen worden tijdens de zwangerschap en de periode van borstvoeding. De aanvullende maatregelen zijn nodig ter bescherming van:

- ✓ de zwangerschap, om een miskraam of vroeggeboorte te voorkomen;
- ✓ het ongeboren kind, om aangeboden afwijkingen of een laag geboortegewicht te voorkomen;
- ✓ de borstvoeding, om terugslag op de borstvoeding te voorkomen;
- ✓ de zuigeling, om het overbrengen van gevaarlijke stoffen of infectierisico's door het geven van borstvoeding te voorkomen;
- ✓ de gezondheid van de werknemster zelf. De belastbaarheid van de vrouw verandert (snel) door de zwangerschap. Bepaalde risico's hebben een grotere impact dan daarvoor.

Arbeidsrisico's

De arbeidsrisico's en de reguliere maatregelen die in de website arbeidsomstandigheden voor de ggz-sector zijn beschreven zijn:

Agressie en geweld

- ✓ Agressie en geweld valt onder psychosociale arbeidsbelasting (PSA). PSA veroorzaakt stress. Stress kan onder andere leiden tot zwangerschapsgerelateerd verzuim en een latere werkhervatting na de bevalling. Werkstress heeft nadelige gevolgen voor de zwangerschap, het

ongeboren kind en de borstvoeding. Aanvullende maatregelen in de zwangerschap zijn noodzakelijk tegen fysieke agressie en geweld.

Fysieke belasting

- ✓ In de zwangerschap zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk in tegenstelling tot de periode van borstvoeding. Formuleer zo specifiek mogelijk de aanvullende maatregelen voor zwangere werkneemsters. Tref daarvoor maatregelen in het tweede en derde semester van de zwangerschap als de fysieke belasting te hoog is of de zwangere werkneemster fysiek vermoeid is.

Gevaarlijke stoffen

- ✓ Bepaalde gevaarlijke stoffen kunnen schadelijk zijn voor de zwangerschap, het ongeboren kind en de zuigeling via de borstvoeding. Het gaat daarbij vooral om:
 - voor de voortplanting giftige stoffen, die van invloed zijn op de vruchtbaarheid, de ontwikkeling van het ongeboren kind en de borstvoeding;
 - kankerverwekkende stoffen en processen;
 - mutagene stoffen.
- ✓ Breng de gevaarlijke stoffen in kaart op drie manieren door gebruik te maken van:
 - de lijst (CMR-stoffen) van ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid (SZW), waarop specifieke stoffen staan die relevant zijn voor de voortplanting en/of schadelijk zijn voor de zuigeling via borstvoeding ([link recente lijst van kankerverwekkende, mutagene en voor de voortplanting giftige stoffen](#));
 - voor risico's bij borstvoeding: de lijst van het ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid van 'voor de voortplanting giftige stoffen', mits de stof is vermeld in de kolom 'Borstvoeding';
 - informatie op het etiket of in het veiligheidsinformatieblad met de waarschuwing voor de stoffen met vermelding:
 - H340 Kan genetische schade veroorzaken.
 - H341 Verdacht van het veroorzaken van genetische schade.
 - H350 Kan kanker veroorzaken.
 - H351 Verdacht van het veroorzaken van kanker.
 - H360 Kan de vruchtbaarheid of het ongeboren kind schaden.
 - H361 Wordt ervan verdacht de vruchtbaarheid of het ongeboren kind te schaden.
 - H362 Kan schadelijk zijn via borstvoeding.

Biologische agentia

- ✓ Biologische agentia kunnen (ernstige) schadelijke gevolgen hebben voor de zwangerschap, het ongeboren kind en de zuigeling door het geven van de borstvoeding. Aanvullende maatregelen zijn noodzakelijk in het geval de zwangere werkneemster niet immuun is voor de relevante biologische agentia (zie bv. www.wip.nl of www.kiza.nl) en relevante biologische agentia aan de zuigeling doorgegeven worden via de borstvoeding.

Inrichting werktijden

- ✓ De informatie richt zich op het verrichten van ploegendienst en nachtarbeid. Deze kunnen schadelijke gevolgen hebben voor de zwangerschap en het ongeboren kind. Daarnaast kunnen deze diensten een belangrijke oorzaak zijn voor zwangerschaps-gerelateerd verzuim. De Arbeidstijdenwet stelt kaders voor de werk- en rusttijden van zwangere werkneemsters, werkneemsters tot 6 maanden na de bevalling en werkneemsters die borstvoeding geven. De voorschriften vallen uiteen in voorschriften over:
 - beperking van onregelmatig werk in het algemeen en nachtarbeid in het bijzonder;
 - extra pauzes;
 - maximering van het aantal werkuren per dag, maand en kwartaal;
 - gelegenheid om zwangerschapsonderzoeken te ondergaan;
 - gelegenheid om borstvoeding te geven/te kolven.

Werkdruk

- ✓ Werkdruk valt onder psychosociale arbeidsbelasting (PSA). PSA veroorzaakt stress. Stress kan onder andere leiden tot zwangerschapsgerelateerd verzuim en een latere werkhervatting na de bevalling. Werkstress heeft nadelige gevolgen voor de zwangerschap, het ongeboren kind en de borstvoeding. Aanvullende maatregelen in de zwangerschap zijn noodzakelijk.

Beleid zwangerschap en borstvoeding

- ✓ Formuleer een beleid ten aanzien van zwangerschap en arbeid met onderdelen als:
 - het moment van melding van de zwangerschap;
 - het (aangepast) werken bij vermoede of prille zwangerschap;
 - waar vrouwen met hun vragen terecht kunnen;
 - het melden van het geven van borstvoeding en de voorwaarden waaronder dit op of buiten de werkplek kan plaatsvinden;
 - een protocol voor de handelswijze bij een epidemie en een infectie in de werkomgeving;
 - het tijdstip van het zwangerschaps- en bevallingsverlof.

- ✓ Stel vast of risico's aanwezig zijn, bijvoorbeeld met behulp van de Risico-inventarisatie en –evaluatie, die te maken hebben met:
 - lichamelijk zwaar werk;
 - blootstelling aan agressie/geweld met risico's voor zwangerschap en/of ongeboren kind;
 - blootstelling aan gevaarlijke stoffen (geldt voor zowel de zwangere werknemster als de werknemster die borstvoeding geeft/kolft);
 - blootstelling aan biologische agentia (geldt voor zowel de zwangere werknemster als de werknemster die borstvoeding geeft/kolft);
 - werkstress door agressie en geweld en/of werkdruk (geldt voor zowel de zwangere werknemster als de werknemster die borstvoeding geeft/kolft);
 - nachtarbeid of onregelmatige diensten;
 - extreme kou of hitte;
 - lawaai;
 - trillingen;
 - ioniserende straling;
 - niet-ioniserende straling;
 - werken onder overdruk.

- ✓ Stel de aanvullende maatregelen vast met het RAAK-principe:
 - R: Risico's wegnemen binnen de eigen functie en de eigen werkplek;
 - A: (tijdelijk) Aanpassing van het werk en/of aanpassing van de werk- en rusttijden;
 - A: Ander werk;
 - K: Keerpunt in de benadering, namelijk het vrijstellen van het verrichten van arbeid.

Deze aanvullende maatregelen moeten worden genomen volgens de voorschriften van artikel 1.42 van het Arbobesluit. Als de eerste maatregel door de werkgever redelijkerwijs niet te realiseren is, zal hij de tweede moeten nemen. Is de tweede maatregel ook niet te realiseren dan neemt hij de derde en in het uiterste geval de vierde maatregel.

- ✓ Informeer leidinggevenden over de wettelijke kaders, de arborisico's, de aanvullende maatregelen in de zwangerschap en de periode van borstvoeding en hun rol als initiatiefnemer in het gesprek met de desbetreffende werknemster. Maak tijdig afspraken over het overnemen van taken, zodat de zwangere medewerkster geen drempel ervaart om belastende taken af te stoten, dat voorkomt vroege uitval en bevordert spoedige terugkeer na zwangerschap.

- ✓ Informeer alle vrouwen bij indiensttreding en periodiek over het beleid ten aanzien van zwangerschap en werk.
- ✓ Stel het beleid vast in overleg met de Ondernemingsraad/personeelsvertegenwoordiging. De OR/PVT heeft instemmings-, advies- en initiatiefrecht over (onderdelen) van dit beleid.

